

Висновки. Дослідження світового досвіду, якість і стан розвитку публічного адміністрування в Україні дозволяє зробити висновки про початок нового етапу розвитку публічного адміністрування, що стане основою для побудови української моделі ефективного публічного управління. Врахування зарубіжного досвіду є корисним і необхідним при здійсненні публічного управління у контексті сталого розвитку економіки України, розробці Проекту Стратегії сталого розвитку України до 2030 року.

Список використаних джерел

1. Мерзляк А. В. Державне управління: вітчизняний та зарубіжний досвід. Публічне адміністрування теорія та практика. 2017. №1. С. 1-13.
2. Морально-етичні засади розвитку державної служби України: європейський та вітчизняний досвід : монографія / С.М. Серьогін, О.В. Антонова, І.І. Хожило та ін.; за заг. та наук. ред. проф. С.М. Серьогіна. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2007. 290 с.
3. Основи управління в публічній адміністрації : матеріали дистанц. навчання, організованого Польс.-укр. Центром громадської освіти у м. Краснік (Польща). URL: <http://www.puoer.org> (дата звернення: 05.10.2019).
4. Основні політичні проблеми впровадження моделі “нового державного менеджменту”. URL: <http://centurioncenter.narod.ru/vd4.html> (дата звернення: 3.10.2019).
5. Мельтюхова Н.М., Корженко В.В., Дідок Ю.В. та ін. Зарубіжний досвід публічного адміністрування. Київ. 2015. №5. С. 59–68.

Кульбабська І.В.

студентка юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., старший викладач кафедри

міжнародного права та міграційної політики ТНЕУ

Марценко Н.С.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРЕДСТАВНИЦТВА У АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКІЙ СИСТЕМІ ПРАВА

У доктрині приватного права існує достатньо багато наукових підходів, котрі розкривають сутність та зміст представництва. Серед сучасних концепцій представництва особливої уваги заслуговує дослідження Г. Гроція, який першим узагальнено сформулював теорію представництва, обґрунтовуючи її як фікцію, через яку дії представника рівнозначні тому, що довіритель сам є присутнім, а його волевиявлення втілюється в особі представника.

У країнах англосаксонської правової сім'ї доктринальний фундамент представництва («агенсу») базується на доктрині «тотожності», «ідентичності», котра є протилежною теорії «сепарації», поширеній у континентальній правовій сім'ї. Згідно із даною теорією представник є другим «я» особи, яку представляють, від якої він одержує повноваження і діє в рамках цих повноважень. Тобто, представництво розглядається як наслідок доручення і невід'ємна його частина.

Натомість, у континентальному праві поширеною є теорія, розроблена П. Лабаном у другій половині XIX ст., згідно якої представництво було відокремлене від доручення. Розмежування між договором доручення і відносинами представництва проводилось з урахуванням таких двох важливих аспектів: доручення пов'язане із внутрішніми відносинами між довірительом та повіреним, а представництво являє собою зовнішні аспекти правочину, відносини між представником та принципалом із третіми особами [1, с.87].

Водночас, теорія «тотожності» виступає антитезою теорії «сепарації» в тому, що стосується захисту інтересів принципала: дії представника, який не має повноважень, не зв'язують особу, яку представляють. Але це положення завдавало шкоди комерційним відносинам: треті особи знаходилися в стані невизначеності щодо наявності у агента повноважень на укладання правочинів. Вирішення цієї проблеми було знайдене шляхом введення поняття «презюмуючого повноваження», відповідно до якого наділення повноваженнями може впливати з поведінки сторін, а також із ситуації, у якій вони знаходяться. Без згоди принципала не може бути «агенсу», але ця згода може бути як виражена прямо, так і виражена мовчазним способом. Крім того, відмінність теорії представництва в романо-германській і англосаксонській правових родинах полягає в розподілі представництва на пряме і непряме.

З точки зору загального права «представництво» має місце, коли одна особа в якості «принципала» («довірителья») дає доручення іншій, яка виступає в якості «агента» («довіреної особи»), діяти певним чином «за неї» і «від її імені». При цьому звертається увага на існуючу в Англії презумпцію, відповідно до якої ніхто не може оголосити себе агентом принципала без згоди останнього на існування між ними агентської угоди. Предметом агентської угоди за англійським правом є виконання агентом як юридичних, так і фактичних дій.

Отже, представництво – це такий вид правовідносин, в якому одна сторона (представник) зобов'язана, або має право, вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. Основним джерелом регулювання торгового представництва в англо-американському праві є судова практика.

Особливостями представництва у англо-американському праві є: регулюється нормами прецедентного права та судової практики; правові відносини, які базуються на основі законного представництва (країни континентального права) у англо-американській правовій сім'ї регулюються за рахунок інституту довірчої власності; в англо-американській правовій системі повноваження представника ґрунтуються на довіреності, оформленій як договір «за печаткою» [2, с.115].

Основною підставою для виникнення торгового представництва згідно англійського права є агентський договір. Для його укладання не вимагається наявності повної дієздатності як у самого агента, так і в особи, від імені якої він діє (принципала). Проте, недієздатність неповнолітнього агента може слугувати захистом від відповідальності перед принципалом, що впливає із загальної концепції активної правоздатності фізичної особи [3, с.29-30].

Агентський договір можна визначити за законодавством Англії як двосторонній, консенсуальний, оплатний договір, в силу якого одна сторона (агент) зобов'язується здійснювати в інтересах іншої сторони (принципала) від її чи від свого імені юридичні і/чи фактичні дії.

Виникнення агентських відносин можливе за рахунок різних фактичних обставин. По-перше, у разі надання принципалом агенту фактичних повноважень на укладення угоди в усній або письмовій формі та договору «за печаткою» - такі повноваження можуть бути виражені прямо або припускатися. По-друге, такі відносини можуть виникати у випадках, коли агент укладає угоди для принципала без попереднього доручення, однак з подальшим схваленням принципалом усіх виконаних дій агента. Для того, щоб дії агента були схвалені, він повинен укласти угоди, виходячи з того, що він є агентом реально існуючого принципала й угоди, які він укладає, в змозі укласти сам принципал. По-третє, агентські відносини можуть виникати і тоді, коли фактичного надання принципалом повноважень не було, однак вони припускалися. В даному прикладі мова ведеться про випадки, коли внаслідок слів чи дій принципала складається враження, що агент наділений повноваженнями, тоді як насправді такого наслідку не передбачалося. У такому разі принципал вважається зобов'язаним за угодами, укладеними таким агентом, якщо висновок про наявність повноважень зроблено на підставі дій (слів) самого принципала; третя особа припускає наявність у агента саме агентських повноважень та не знає про їх фактичну відсутність.

І останнє - агентські відносини за англійським правом можуть виникати також у випадку вчинення необхідних дій, якщо такі дії були єдино доцільними за даних обставин; агент не мав часу одержати згоду принципала і діяв чесно в його інтересах. Такі дії агент виконує без розрахунку на отримання винагороди.

Що ж стосується США, то підставою виникнення представництва в комерційній (торговій) сфері є виключно агентський договір. Норми щодо торгового представництва закріплено на рівні законодавства окремих штатів, однак вони характеризуються узгодженістю.

Загалом, агентські договори можуть укладатися в усній або письмовій формі. Якщо ж немає договору, то питання щодо дійсності агентських відносин вирішується на підставі фактичних взаємин сторін. Відсутність письмового договору між агентом і принципалом не створює недійсності угод, укладених агентом в інтересах принципала. Разом з тим, якщо агент укладає від імені принципала угоду, яка потребує письмової форми або має укладатися у вигляді договору «за печаткою», то повноваження агента мають бути відображені в письмовій угоді [3]. У деяких випадках агентські відносини виникають у результаті подальшого схвалення принципалом дій особи, яка вчинила їх задля його інтересів.

У деяких сферах комерційної (торгової) діяльності закон встановлює вимоги щодо особи агента: наявність ліцензії для професійних агентів (аукціоністів, страхових агентів, адвокатів, біржових брокерів, агентів із продажу нерухомості та ін.).

Безпосередньо у торгівельній сфері найпоширенішими в англо-американській правовій системі є консигнаційні агенти (фактори), агенти-делькредере, брокери, агенти з виключними правами, комісійні експортні доми, аукціоністи [4, с.101-102].

Так консигнаційний агент (фактор) має повноваження продавати та купувати товари, позичати гроші під забезпечення їх товарами; володіє товарами й товаророзпорядчими документами. Натомість агент-делькредере

за додаткову винагороду гарантує принципалові надходження купівельної ціни від покупця, а також зобов'язується відшкодувати збитки в разі невиконання покупцем цього обов'язку, тобто поручається перед принципалом за третю особу; він не відповідає, якщо оспорується сама ціна; не несе відповідальності за дії принципала перед третіми особами. Брокером відповідно є посередник, що здійснює підготовчі дії, які є необхідними для укладання угоди, готує проект договору, надсилає його сторонам для підписання та ін. Такі відносини також охоплюються поняттям представництва [3]. Особливий статус має агент із виключними правами, що проявляються у виключному праві продажу товарів принципала на певній території. Для забезпечення постачання іноземних товарів функціонує комісійний експортний дім, котрий є агентом принципала - імпортера і для цього вступає у відносини з місцевими постачальниками. А для продажу товарів із аукціону можна скористатися послугами аукціоніста - агента, якому принципал передає товари для продажу з аукціону [5].

Таким чином, інститут представництва є досить важливим правовим інститутом у англо-американській правовій сім'ї і розуміється як врегульований нормами прецедентного права та оснований на довірчій власності вид правовідносин, в якому одна сторона (представник) зобов'язана, або має право, вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. Підставою для виникнення представництва (зокрема торгового) згідно англо-американського права є агентський договір.

Важливо, що такі поняття як «агентська угода», «агент» і «принципал» є результатом запозичення термінології англійського права, які протягом часу стали нормою у міжнародному приватному праві та активно застосовуються усіма країнами світу, враховуючи і Україну. При цьому, відносини з агентами у правозастосуванні трактуються у широкому розумінні, а під агентськими угодами переважно розуміються договори доручення, комісії, договори з посередниками та ін.

Список використаних джерел

1. Clarise V.-J. De la représentation: son rôle dans la création des obligations : Thesis/dissertation. Lille: Université de Lille, 1949.
2. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Безклубний І.А., Луць В.В., Майданик Р.А., Білоусов Ю.В.. Цивільне право України: підруч.: у 3 кн. Київ: Юридична література, 2006. 831 с.
3. Залесский В.В. Основні інститути цивільного права зарубіжних країн: порівняльно-правове дослідження. Москва, 2009. 1183 с.
4. Зайцева В.В., Костин А.А. Цивільне та торгове право зарубіжних країн. 3-тє видання. Москва, 1993. 560 с.
5. Шимон С.І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн. Навчальний посібник. Київ: КНЕУ. 2004. 220 с.